

Leuvense Notariële Geschriften

NOTARIËLE ACTUALITEIT
2014-2015

Frank BUYSENS
Alain Laurent VERBEKE
(eds.)

intersentia

Antwerpen – Cambridge

Notariële actualiteit 2014-2015
Frank Buysens en Alain Laurent Verbeke (eds.)

© 2015 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

ISBN 978-94-000-0565-5
D/2015/7849/135
NUR 822

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

VOORWOORD

Voor u ligt het zeventiende volume van de Leuvense Notariële Geschriften. Naar goede gewoonte bundelt het boek een aantal topics van belang voor de dagelijkse notariële praktijk, die aan bod kwamen tijdens de postuniversitaire cyclus van het notariaat 2014-2015 georganiseerd door het Centrum voor Notariaat van de Rechtsfaculteit van de KU Leuven, onder leiding van notaris Frank BUYSSENS en professor Alain Laurent VERBEKE. Het boek bevat bijdragen van Elisabeth ADRIAENS, Sofie BOULY, Carl CLOTTENS, Yorik DESMYTTERE, Elise GOOSSENS, Axel HAELTERMAN, Emilie MAES, Dirk MICHIELS, Vincent SAGAERT, Eric SPRUYT, Mathieu VANCOLEN, Ariadne VAN DEN BROECK en Alain Laurent VERBEKE.

Het boek wordt opgebouwd aan de hand van de vier belangrijke thema's die de hoekstenen vormen voor de notariële praktijk, met name familie, vastgoed, rechtspersoon en fiscaliteit.

De auteurs houden de vinger aan de pols: recente wetgeving, wetsontwerpen, rechtsleer en rechtspraak worden geduid en geanalyseerd.

Wij wensen u alvast veel leesplezier.

Frank BUYSSENS en Alain Laurent VERBEKE

INHOUD

Voorwoord.....	v
----------------	---

FAMILIE

Aanwinsten als ‘échappement’ voor een evenwichtig huwelijksvermogensrecht

Alain Laurent VERBEKE	3
-----------------------------	---

I. Aanwinsten, de essentie van het huwelijksvermogensrecht.....	3
A. Hervorming van het huwelijksvermogensrecht	3
B. Aanwinsten, de balans tussen autonomie en solidariteit	4
II. Wat zijn aanwinsten?	5
A. Op het kruispunt tussen autonomie, gelijkwaardigheid en solidariteit.....	5
B. Nadere omschrijving van aanwinsten	7
1. Aanwinsten <i>pur sang</i> : gelieerd aan beroepsinkomsten.....	7
2. Beroepsinkomsten als demarcatie van stelsels	8
3. Aanwinsten bij overlijden: demarcatie voor huwelijksvoor- delen – De maximumgrens	9
a. Aanwinsten <i>pur sang</i> gerelateerd aan beroepsinkomsten.....	9
b. Ruimer aanwinstenbegrip gerelateerd aan inkomsten uit eigen vermogen	9
c. Contractuele beperking tot aanwinsten <i>pur sang</i> in een stelsel van gemeenschap.....	11
d. Geen verdergaande contractuele uitbreiding.....	12
4. Aanwinsten bij echtscheiding: dwingende vermogensverde- ling – De minimumgrens.....	12
III. Evenwicht bij echtscheiding: aanwinsten geven de minimumgrens aan voor dwingende vermogensverdeling of verrekening	13
A. Onbillijkheid bij zuivere scheiding van goederen	13
B. Een dubbele vooruitgang in het wetsontwerp.....	14
1. Meer concrete informatie.....	14
2. Wettelijke erkenning en regeling van correcties op zuivere scheiding van goederen	15
C. Nood aan een dwingende vermogensverdeling of verrekening van aanwinsten <i>pur sang</i>	17

D.	Ondersteuning van de stelling over dwingende vermogensverdeling met Dillemans' argumenten van dertig jaar geleden	18
IV.	Evenwicht bij overlijden: aanwinsten geven de maximumgrens aan voor volkomen huwelijksvoordelen	21
A.	Wat is een huwelijksvoordeel?	21
B.	Kwalificatie van huwelijksvoordelen	23
1.	Waarom is die vraag en vooral het antwoord erop zo cruciaal?	23
2.	De huidige regels van de volkomen en de onvolkomen huwelijksvoordelen in de artikelen 1464 en 1465 BW	24
a.	Voor de aanwinsten gaan de echtgenoten voor op de kinderen	24
b.	Eerste correctie, in plus: zelfs voor niet-aanwinsten kan de echtgenoot gedeeltelijk voorgaan op de kinderen, voor zover het gemeenschappelijke kinderen zijn.	26
c.	Tweede correctie, in min: ook op aanwinsten kunnen kinderen voor de helft voorrang krijgen, als zij kinderen zijn uit een andere relatie	26
d.	Volkomen en onvolkomen huwelijksvoordelen	27
3.	De nieuwe voorgestelde regels in het wetsontwerp: afschaffing van de artikelen 1464 en 1465 BW en invoering van een nieuw ontwerpartikel 1388/1 BW	29
C.	De balans tussen de belangen van de echtgenoten en die van de kinderen	31
1.	Waarom willen echtgenoten een huwelijksvoordeel?	31
2.	Te verregaande bescherming van de langstlevende echtgenote?	32
3.	Te verregaande bescherming van de kinderen?	34
V.	Conclusie – Een belangrijke stap naar een evenwichtig huwelijksvermogensrecht	36
A.	Beroepsinkomsten als demarcatie tussen huwelijksvermogensstelsels	36
B.	Aanwinsten als demarcatie bij huwelijksvoordelen	37
C.	Plafond van de huwelijksvoordelen volledig gebaseerd op aanwinsten	37

De rol van de notaris bij de afgifte van de Europese erfrechtverklaring

	Elise GOOSSENS	39
I.	Wat is de Europese erfrechtverklaring?	39
II.	Speelt de Belgische notaris een rol bij de afgifte van de Europese erfrechtverklaring?	40

III. Draaiboek voor de notaris bij de afgifte van de Europese erfrechtverklaring	40
A. Bevoegdheid notaris	40
B. Informatie in de aanvraag	42
C. Behandeling van de aanvraag	42
D. Afgifte Europese erfrechtverklaring.	43
IV. Besluit	45

Gelijkheid onder erfgenamen in de notariële praktijk

Ariadne VAN DEN BROECK.	47
I. Het principe van de gelijkheid onder erfgenamen.	47
II. Inbreng als beperkte remedie tegen ongelijkheid	48
III. Praktische oplossingen voor meer gelijkheid	49
A. Gelijkheid als kneedbare norm	49
B. Schenking aan andere erfgena(a)m(en)	50
C. Contract onder bezwarende titel.	50
D. Testament met schuldqualificatie.	51
E. Testament met inbrengverplichting	51
F. Contract met inbrengverplichting	52
G. Minnelijke regeling	52
IV. Besluit	52

De testamentuitvoerder en zijn onmiddellijke inzetbaarheid in de huidige testamentaire praktijk

Elisabeth ADRIAENS	55
I. Inleiding	55
II. De figuur van de testamentuitvoerder <i>de lege lata</i>	56
III. De inzetbaarheid in de testamentaire praktijk: <i>capita selecta</i>	57
A. Testamentaire handhavingsbepaling	58
B. Digitale nalatenschap	59
IV. Conclusie	60

VASTGOED

Actuele ontwikkelingen inzake opstal en erfpacht

Vincent SAGAERT en Sofie BOULY.	63
I. De hervorming van de Opstalwet: naar een uitbreiding van de stapelingsmogelijkheden	63
A. De nood aan een actualisering van de Opstalwet	63
B. Het verruimde voorwerp van het opstalrecht.	64

1.	Opstallen boven de grond: de Opstalwet vereist geen rechtstreekse incorporatie in de ondergrond	66
2.	Opstallen onder de grond: ook ‘onderstallen’ vallen onder de Opstalwet	68
C.	De creatie van een opstalrecht door een beperkt zakelijk gerechtigde	72
D.	Tussenbesluit	78
II.	Biedt een recht van overbouw een alternatief voor een opstalrecht?	79
III.	Duurtijdclausules in erfpachtovereenkomsten	82
A.	Verkortings-, verlengings- en hernieuwingsclausules	82
B.	Ontbindingsclausules	85
C.	Indexatieclausules	87

Actuele ontwikkelingen inzake mede-eigendom

	Dirk MICHIELS.	89
I.	Inleiding	89
II.	Toevallige of gewone mede-eigendom.	91
A.	Algemeen	91
B.	Bevoegdheden van de mede-eigenaars ten aanzien van de onverdeelde zaak	92
1.	Bijdrage in de lasten (art. 577-2, §§ 3 en 7 BW)	92
2.	Gebruik en genot van de gemeenschappelijke zaak (art. 577-2, § 5, eerste lid BW)	93
3.	Daden tot behoud en daden van voorlopig beheer van de gemeenschappelijke zaak (art. 577-2, § 5, tweede lid BW)	94
4.	Andere daden van beheer en daden van beschikking van de gemeenschappelijke zaak (art. 577-2, § 6 BW)	94
a.	Boedelgemeenschap	96
b.	Zaakgemeenschap	101
C.	Exclusieve bewoning door een mede-eigenaar van een onverdeeld onroerend goed – woonstvergoeding	102
a.	Bijzondere wijze nakoming hulp- en bijstandsverplichting.	105
b.	Voorlopige bestuursmaatregel	106
D.	Beëindiging van de onverdeeldheid – Overeenkomst om in onverdeeldheid te blijven	107
1.	Beëindiging van de onverdeeldheid door verdeling (art. 815, eerste lid BW).	107
2.	Beëindiging van de onverdeeldheid door afstand of verdeling ..	108
3.	Beëindiging van de onverdeeldheid door verjaring.	109
II.	Gedwongen of verplichte mede-eigendom	109
A.	Gedwongen mede-eigendom ten titel van hoofdzaak	110

B. Gedwongen mede-eigendom ten titel van bijzaak	110
III. Vrijwillige mede-eigendom	113
RECHTSPERSOON	119
Kapitaal- en aandelenstructuur in het kader van KMO-opvolging – Statutaire mogelijkheden en beperkingen	
Eric SPRUYT en Yorik DESMYTTERE	121
I. Inleiding	121
II. Onderscheid lidmaatschapsrechten versus vermogensrechten	126
III. Creatie van categorieën van kapitaalaandelen met prerogatieven	127
A. Algemeen	127
B. Prerogatieven	129
1. Op het vlak van de overdracht van effecten	129
2. Op het vlak van het bestuur	130
3. Op het vlak van de beraadslaging en besluitvorming binnen de algemene vergadering	132
4. Op het vlak van de inkomsten	133
C. Wijziging van de prerogatieven	135
D. Besluit	136
IV. Uitgifte van kapitaalaandelen zonder stemrecht	136
A. Inspiratiebronnen voor de regeling	136
B. Algemeen	137
C. Uitgiftevoorwaarden en kenmerken	139
1. Uitgiftevoorwaarden	139
2. Kenmerken	140
a. Wel lidmaatschapsrechten	140
b. Vermogensrechtelijke voorkeursbehandeling	141
3. Uitgifte	145
a. Uitgifte bij oprichting of kapitaalverhoging	145
b. Conversie van aandelen met stemrecht in aandelen zonder stemrecht	146
D. Besluit	147
V. Uitgifte van winstbewijzen	148
A. Nut	148
B. Wettelijk kader	149
C. Rechten	150
1. Algemeen	150
2. Vermogensrechten	151
3. Het stemrecht nader bekeken	152
a. Basisbeginsel: statutaire regeling	152
b. Wettelijk toegekend stemrecht	152

c.	Wettelijke beperkingen aan het stemrecht	153
d.	Een concrete toepassing: winstbewijs met stemrecht ter ontzenuwing van de <i>ad nutum</i> -herroepbaarheid van het bestuurdersmandaat in de NV	154
e.	Schorsing van stemrecht verbonden aan winstbewijzen	155
4.	Overige lidmaatschapsrechten	156
D.	Uitgifte en conversie	158
1.	Uitgifte	158
2.	Conversie	159
E.	Overdracht	160
F.	Stemafspraken	161
G.	Besluit	161
VI.	Uitgifte van kapitaal aandelen met disproportionele vermogensrechten.	162
A.	Nut	162
B.	Basisbeginsel inzake vermogensrechten	162
C.	Rechtsvergelijking met Frankrijk en Nederland.	163
1.	Frankrijk	163
2.	Nederland	164
D.	Beoordeling naar Belgisch recht	165
1.	Algemeen	165
2.	Verbod van leonijns beding (" <i>societas leonina</i> ")	166
3.	Het gelijkheidsbeginsel.	168
a.	Algemeen	168
b.	Omtrent het bestaan van een algemeen beginsel van gelijkheid van aandeelhouders	169
E.	Besluit	171
VII.	Algemeen besluit.	171

Actualia vennootschapsrecht voor de notariële praktijk

Carl CLOTTENS	173	
I.	Recente ontwikkelingen inzake de afschaffing van effecten aan toonder	173
II.	De ontbinding en vereffening in één akte na de wet van 25 april 2014 ..	187
III.	De uitgiftepremie bij kapitaalverhoging	199
IV.	De datum van de staat van activa en passiva bij doelwijziging en gelijkaardige verrichtingen	203
V.	De uiterste datum voor de neerlegging van voorstellen tot fusie of splitsing.	207
VI.	De vereiste van een dubbele authentieke akte bij overdracht van algemeenheid of bedrijfstak.	209

FISCALITEIT

Maatschap en universaliteit, gemeenschappen en onverdeeldheden vanuit fiscaal oogpunt

Mathieu VANCOLEN	217
I. Inleiding	217
II. Universaliteit/algemeenschap van goederen	218
A. Afbakening van het begrip ‘universaliteit’	218
1. Algemeen	218
2. Vruchtgebruik op een universaliteit	218
B. Universaliteit vanuit fiscaal oogpunt	219
1. Ontstaan van de universaliteit	219
2. Bestaan van de universaliteit	219
a. Inkomstenbelastingen	219
b. Registratiebelasting (Vl. Gew.)	220
c. Erfbelasting (Vl. Gew.)	221
d. Btw.	221
3. Beëindiging van de universaliteit	221
III. Maatschap en onverdeeldheid	222
A. Begrippen	222
1. Onverdeeldheid	222
2. Maatschap als bijzondere vorm van onverdeeldheid	222
a. Algemeen	222
b. Geldigheidsvereisten	223
B. Fiscale aspecten van een burgerlijke maatschap	224
1. Oprichting	224
a. Inkomstenbelastingen	224
b. Registratiebelasting	226
c. Btw.	228
2. Werking	229
a. Inkomstenbelastingen	229
b. Registratiebelasting	231
c. Erfbelasting (Vl. Gew.)	232
3. Beëindiging	232
a. Inkomstenbelastingen	232
b. Registratiebelasting	232
c. Btw.	233
C. Fiscale aspecten van een onverdeeldheid	233
1. Ontstaan	233
a. Inkomstenbelastingen	233
b. Registratiebelasting	234
c. Btw.	234

2. Werking.	234
a. Inkomstenbelastingen	234
b. Registratie- en erfbelasting (Vl.Gew.)	234
3. Beëindiging.	235
a. Inkomstenbelastingen	235
b. Registratiebelasting.	235
c. Btw.	235
De kaaimantaks – Wie ontspringt de dans nog? Nieuw fiscaal regime viseert private offshore-structuren	
Axel HAELTERMAN en Emilie MAES	237
I. <i>Ratio legis</i>	237
A. Heffing vacuüm juridische constructies	237
B. Eerste horde: meldingsplicht	238
C. Nieuwe horde: neutralisatie fiscale voordelen.	239
II. Juridische constructies geïsoleerd door de kaaimantaks.	240
A. Juridische constructies zonder rechtspersoonlijkheid.	241
B. Juridische constructies met rechtspersoonlijkheid	241
C. EER-lijst en niet-EER-lijst.	243
D. Ongewenste gevolgen voor de aangifteplicht	244
E. Uitsluitingen.	245
III. Belastingplichtige	249
A. De oprichter	249
B. De derde begunstigde	251
IV. Belastingtechniek	251
A. Doorkijkbelasting op inkomsten van de juridische constructie ...	252
1. Volkomen fiscale transparantie.	252
2. Oprichter in de regel belast	253
3. Vermoedens verdeling belastbare inkomsten	254
4. Uitsluiting bij 15%-regel.	255
5. Interactie met bestaande transparantieregels.	256
B. Belasting bij liquidatie of overdracht van activa.	258
V. Antimisbruikbepalingen en inwerkingtreding	260
VI. Besluit: dagen en uren geteld van wie opbrengst van fraude wegstopt in structuren	262
Bijlage.	263